

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Socialvårdsbyrån, S2

Beslutande
Minister

Annette Holmberg-Jansson

Föredragande

Specialsakkunnig

Gunilla Lindqvist

Justerat

Omedelbart

Nr 54

Symbolmärkt lättläst version av Ålands
landskapsregerings funktionshinderspolitiska
åtgärdsprogram Ett tillgängligt Åland 2022-2025.

ÅLR 2021/9924

79 S2

Beslut

Landskapsregeringen beslöt anteckna symbolmärkt lättläst version av funktionshinderspolitiska åtgärdsprogrammet Ett tillgängligt Åland 2022-2025, enligt **bilaga S223E18**, till kännedom.

A solid yellow vertical bar is located on the left side of the page.

Ett tillgängligt Åland

Ålands landskapsregering

Funktionshinderspolitiska programmet

år 2022–2025

Dnr: ÅLR 2021/9924

Datum: 22.8.2023

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehåll

Om den här texten	4
Inledning	5
1. Bakgrund	8
2. Funktionshinderspolitik.....	10
3. Landskapsregeringens funktionshinderspolitiska åtgärdsprogram, Ett tillgängligt Åland 2022–2025	16
4. Fokus- och temaområden, mål och åtgärder 2022–2025.....	18
Fokusområde 4.1: Arbete, sysselsättning och ekonomi.....	20
Temaområde 4.1.1 Ekonomi och arbete	20
Temaområde 4.1.2 Möjligheter att finansiera åtgärder som gör det lättare för människor att komma in på arbetsmarknaden och hitta jobb.....	21
Temaområde 4.1.3 Åtgärder för att stöda arbete och arbetsverksamhet	22
Temaområde 4.1.4 Tillgänglighet inom arbetsmarknadsservicen	23
Temaområde 4.1.5 Arbetsplatshandledare	24
Fokusområde 4.2 Tillgänglighet och digitalisering.....	25
Temaområde 4.2.1 Tillgängliga produkter och tjänster	25
Temaområde 4.2.2 Digitala hjälpmedel	26
Temaområde 4.2.3 Utveckling av telekommunikation vid Ålands hälso- och sjukvård ÅHS.....	27
Temaområde 4.2.4 Digitalisering av hälso- och sjukvårdstjänster.....	28
Temaområde 4.2.5 Tillgänglig digital information	28
Fokusområde 4.3. Tillgängliga miljöer	30
Temaområde 4.3.1 Tillgängliga färjor, hamnar och färjfasten.....	30
Temaområde 4.3.2 Tillgänglighet i offentliga byggnader och miljöer.....	31
Temaområde 4.3.3 Omskyltning vid Ålands hälso- och sjukvård ÅHS sjukhusområde.....	33
Temaområde 4.3.4 Tillgänglig kollektivtrafik	34
Temaområde 4.3.5 Tillgänglighet till Ålands museums samlingar och verksamhet	36
Fokusområde 4.4. Utbildning och kompetensutveckling.....	38
Temaområde 4.4.1 Studievägar och utbildningsutbud	38
Temaområde 4.4.2 Fortbildning i våld mot personer med funktionsnedsättning	38
Temaområde 4.4.3 Kunskaper om situationen för personer med funktionsnedsättning.....	39
Temaområde 4.4.4 Jämställdhetsintegrering.....	41
Temaområde 4.4.5 Barn, elever och studerande som erhåller olika typer av stöd	41
Temaområde 4.4.6 Internationellt och nationellt samarbete.....	42
Fokusområde 4.5 Utveckling av service, tjänster och stödfunktioner	44
Temaområde 4.5.1 Samordning av hjälpmedel, hjälpmedelstjänster och välfärdsteknik	44
Temaområde 4.5.2 Särskild service, tjänster och avgifter inom socialvården	45

Temaområde 4.5.3 Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och vård vid beroende av rusmedel	47
Temaområde 4.5.4 Integration och funktionsnedsättning.....	47
Temaområde 4.5.5 Medicinsk rehabilitering	49
Temaområde 4.5.6 Självbestämmanderätt.....	49
Temaområde 4.5.7 Lättillgänglig information om stöd vid våld i nära relation.....	51
Temaområde 4.5.8 Äldre personer med funktionsnedsättning	52
5. Slutord.....	53

Om den här texten

Den här texten på lätt svenska heter Ett tillgängligt Åland.

Texten berättar om det viktigaste innehållet i Ålands funktionshinderspolitiska program för åren 2022–2025.

Texten har utgetts av Ålands landskapsregering.

De här uppgifterna har lämnats bort från versionen på lätt svenska:

- ansvariga myndigheter
- andra berörda aktörer
- finansiering av åtgärderna
- lagstiftning

Uppgifterna finns i den ursprungliga texten:

Ett tillgängligt Åland

ÅLANDS LANDSKAPSREGERING -

FUNKTIONSHINDERSPOLITISKA ÅTGÄRDSPROGRAMMET

ÅR 2022–2025

Dnr: 2021/9924

Datum: 24.5.2022

Inledning

Åland som har självstyrelse är en del av Finland.

Det betyder att Åland bestämmer själv om väldigt många ärenden.

Därför bestämmer Åland också om hur ärenden som gäller personer med funktionsnedsättning ska ordnas på Åland.

Dessa beslut kallas för funktionshinderspolitik.

Målet med funktionshinderspolitik är att göra samhället mera tillgängligt för personer med funktionsnedsättning.

Om samhället har dålig tillgänglighet kan det vara besvärligt för människor med funktionsnedsättning att

- ta sig fram till olika platser
- få information
- ge information
- använda olika produkter, miljöer, program och tjänster.

När ett samhälle har bra tillgänglighet är det lättare att leva i samhället, oberoende av om människorna har en funktionsnedsättning eller inte.

I ett samhälle med bra tillgänglighet vill människor sköta om att personer med funktionsnedsättning får delta i samhället på samma sätt som andra.

Regeringsprogrammet bestämmer funktionshinderspolitiken

Ålands landskapsregering har skrivit ett regeringsprogram som heter "Tillsammans för Åland".

I regeringsprogrammet berättar landskapsregeringen hur den vill sköta olika ärenden.

I regeringsprogrammet står också hur landskapsregeringen vill sköta funktionshinderspolitiken på Åland.

I programmet står det att:

- vi på Åland vill möta varandra med respekt
- alla människor har samma värde
- alla ska behandlas på samma sätt
- ingen får lämnas utanför
- lagen ska följas
- allas rättigheter ska garanteras på Åland.

Regeringsprogrammet betonar både människornas rättigheter och ett hållbart samhälle.

Programmet för funktionshinderspolitik heter "Ett tillgängligt Åland"

Med stöd av sitt regeringsprogram har landskapsregeringen utarbetat ett funktionshinderspolitiskt program.

Programmet heter "Ett tillgängligt Åland".

Programmet gäller åren 2022–2025.

Med det funktionshinderspolitiska programmet vill landskapsregeringen förbättra tillgängligheten på Åland.

Programmet har fem så kallade fokusområden.

Fokusområdena är särskilt viktiga områden för personer med funktionsnedsättning.

Fokusområdena är:

1. Arbete, sysselsättning och ekonomi
2. Tillgänglighet och digitalisering
3. Tillgängliga miljöer
4. Utbildning och kompetensutveckling
5. Utveckling av service, tjänster och stödfunktioner.

Varje fokusområde har olika temaområden.

Varje temaområde har egna mål och åtgärder för att målen ska uppnås.

Många aktörer deltar i arbetet

De viktigaste aktörerna som genomför programmet är

- Ålands landskapsregering
- Ålands museum
- Ålands hälso- och sjukvård
- Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

Även Ålands handikappförbund r.f. har en viktig uppgift i arbetet.

Annette Holmberg-Jansson
är Ålands social- och hälsovårdsminister.

Hon säger så här:

*”På Åland ska alla människor kunna blomstra
och få vara en del av samhället på lika villkor.
Jag är glad att vi nu tillsammans
tagit fram ett nytt funktionshinderprogram
och ser fram emot det fortsatta arbetet
med att göra Åland
till världens bästa plats att leva och bo på”.*

1. Bakgrund

Åland måste uppfylla många internationella och nationella avtal och mål.

Ett av de internationella avtalen är Förenta nationernas (FN:s) konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Därför har Ålands landskapsregering utarbetat ett nytt funktionshinderspolitiskt program som gäller åren 2022–2025.

Åland har också haft ett funktionshinderspolitiskt program tidigare

Åland har också haft ett funktionshinderspolitiskt program tidigare.

Detta program gällde åren 2017–2020.

Resultaten av det tidigare åtgärdsprogrammet visar följande:

- Många av de åtgärder som man redan gjort har förbättrat tillgängligheten på Åland.
- Många åtgärder har blivit ogjorda på grund av coronapandemin.
- Många åtgärder får inte sluta utan måste fortsätta hela tiden.
- Det behövs fler nya åtgärder.

En rapport av Ålands statistik- och utredningsbyrås (ÅSUB) visar vilka problem det finns

ÅSUB har gjort en rapport.

I rapporten berättar personer med funktionsnedsättning hur de upplevt tillgängligheten på Åland mellan år 2016 och år 2020.

Rapporten heter "Upplevd diskriminering i det åländska samhället 2020".

I rapporten sägs det så här:

- Personer med funktionsnedsättning har svårt att få jobb på Åland. Därför kan det vara svårt för dem att klara sig ekonomiskt.
- Om en person inte vet hur datorer, smarttelefoner och internet fungerar kan det också vara svårt för personen att delta i samhället på samma sätt som andra.
- Personer med funktionsnedsättning har mindre möjligheter att själva bestämma om sina egna ärenden inom hälso- och sjukvården och socialvården än andra människor.
- Personer med funktionsnedsättning kan uppleva att de blir diskriminerade. Det händer om de har dåliga möjligheter att ta sig fram till olika ställen. Det kan också hända om andra människor inte vet tillräckligt mycket om funktionsnedsättningar.

Med det nya programmet för funktionshinderspolitiken vill Åland rätta till de problem med tillgängligheten som man upptäckt.

2. Funktionshinderspolitik

Funktionshinderspolitik handlar om hur samhället vill sköta ärenden som gäller personer som har funktionsnedsättning.

Samhället förändras hela tiden.

Därför ska också funktionshinderspolitiken förändras.

Målet med funktionshinderspolitiken är att skapa ett hållbart samhälle där alla människor har samma grundläggande rättigheter.

Enligt Ålands funktionshinderspolitik ska alla människor få delta i samhället på lika villkor.

Därför är en välfungerande funktionshinderspolitik bra för alla människor i samhället, inte bara för personer med funktionsnedsättning.

Grundlagen garanterar alla människors rättigheter i Finland

Finland har en grundlag som tryggar alla människors rättigheter.

I Finlands grundlag står det att

- alla ska behandlas på samma sätt
- ingen får diskrimineras till exempel på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller funktionsnedsättning.

FN:s konvention garanterar rättigheterna särskilt för personer med funktionsnedsättning

FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning garanterar att personer med funktionsnedsättning har samma mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som alla andra människor.

Ålands lagting har bestämt att FN:s konvention också gäller på Åland.

**Programmet Agenda 2030
hjälper människor
att delta på lika villkor**

FN har också ett program som heter Agenda 2030.

Enligt Agenda 2030
ska alla människor,
oavsett deras funktionsförmåga

- få delta på alla områden i samhället
- få sina mänskliga rättigheter förverkligade.

Åland har beslutat
att utveckla samhället på Åland
så att alla människor har
möjlighet att delta i samhället
på samma sätt.

**2.1 FN:s konvention om rättigheter
för personer med funktionsnedsättning**

I FN:s konvention sägs
att alla personer med funktionsnedsättning
ska kunna lita på att de får
sina mänskliga rättigheter
och grundläggande friheter förverkligade.

I konventionen sägs också att

- alla människor är värdefulla
- alla människor med funktionsnedsättning
är individer
- alla människor med funktionsnedsättning
är olika som människor
och har olika egenskaper.

Därför ska man inte prata
om personer med funktionsnedsättning
som en enda grupp.
Alla människor är olika.

FN:s konvention innehåller många viktiga principer

I FN:s konvention bestäms
om följande principer

- samhället ska vara tillgängligt
- ingen ska bli diskriminerad
- kvinnor och män ska vara jämställda
- människor ska själva få bestämma om sina egna ärenden
- alla ska ha lika möjligheter
- alla ska visa respekt för andra människors olikheter och värde
- alla ska få delta i samhället på samma sätt
- barn med funktionsnedsättning ska ges möjligheter att utvecklas på samma sätt som andra barn
- alla har rätt att bevara sin identitet.

Åland rapporterar till FN om ärenden som gäller personer med funktionsnedsättning

Åland har beslutat att följa
FN:s konvention om rättigheter
för personer med funktionsnedsättning.

Därför ska Åland rapportera till FN
om hur Åland uppfyller de krav
som konventionen ställer.

Åland rapporterade till FN första gången år 2018.

Åland rapporterar tillsammans med Finland.

Hösten 2020 utarbetade Ålands handikappförbund
en rapport om hur personer med funktionsnedsättning
upplevt sin situation på Åland
under tiden 2016–2020.

Alla dessa rapporter lämnas in
till FN:s kommitté.

Just nu väntar Finland och Åland
på att få svar från kommittén.

2.1.1 En jämlikhetsunion: EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030

Åland tillhör Europeiska unionen, EU.

EU har gjort en strategi för hur funktionshinderspolitiken ska genomföras i EU.

EU:s strategi har rubriken "En jämlikhetsunion: EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030".

En strategi är en plan för vad man ska göra för att uppnå bestämda mål.

EU har utarbetat sin strategi för att minska diskrimineringen och öka jämlikheten i EU.

Med strategin vill EU göra livet lättare för personer med funktionsnedsättning under de följande 10 åren.

Andra mål med strategin är att alla personer med funktionsnedsättning i EU ska

- kunna få sina mänskliga rättigheter förverkligade
- ha samma möjligheter att delta i samhället och i arbetslivet
- kunna bestämma hur, var och med vem de bor
- kunna röra sig fritt inom EU oberoende av sitt stödbehov.

Ingen ska längre behöva uppleva att de blir diskriminerade.

Strategin har följande fokusområden:

- tillgänglighet
- åtnjutande av EU-rättigheter
- god livskvalitet och självständigt boende
- lika tillgång till icke-diskriminering
- främjande av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning på ett globalt plan
- ett effektivt genomförande av strategin

- föregå med gott exempel
- medvetenhet, styrning och mätning av framsteg

Medlemsländerna i EU ska följa EU:s strategi när de fattar beslut till exempel om åtgärder, lagar och finansiering som gäller personer med funktionsnedsättning.

Det är medlemsländerna i EU som genomför EU:s strategi.

Det är viktigt att alla medlemsländer deltar i arbetet.

2.2 Ett hållbart Åland 2051

År 2014 bestämde Ålands lagting och landskapsregering att Åland ska vara hållbart senast år 2051.

Därför har Åland utarbetat en så kallad utvecklings- och hållbarhetsagenda.

En agenda är en plan som berättar vad som är viktigt att sköta om.

Enligt agendan ska Åland bli ett samhälle där alla människor får vara delaktiga överallt i samhället och där alla människor får sina mänskliga rättigheter tillgodosedda.

I agendan finns sammanlagt sju mål.

Fyra av dessa mål handlar direkt om funktionshinderspolitik.

De här målen är:

Mål 1. Välmående människor
vars inneboende resurser växer

Bildsymbol för mål 1: Tecknad ikon med ett huvud och ett hjärta i en cirkel

Mål 2. Alla känner tillit och har verkliga möjligheter
att vara delaktiga i samhället

Bildsymbol för mål 2: Tecknad ikon med två händer som skakar hand i en cirkel

Mål 5. Attraktionskraft för boende,
besökare och företag

Bildsymbol för mål 5: tecknad ikon med en karta över Åland i en cirkel

Mål 7. Hållbara och medvetna
konsumtions- och produktionsmönster

Bildsymbol för mål 7: Tecknad ikon med en shoppingkasse i en cirkel av två pilar

3. Landskapsregeringens funktionshinderspolitiska åtgärdsprogram, Ett tillgängligt Åland 2022–2025

Åland ska utveckla samhället så att det blir mer tillgängligt.

Därför har landskapsregeringen utarbetat det funktionshinderspolitiska programmet "Ett tillgängligt Åland" för åren 2022–2025.

Det behövs fortfarande arbete för att ta bort allt som förhindrar tillgängligheten.

Alla i samhället ska delta i detta arbete.

Särskilt viktiga i arbetet är:

- Landskapsregeringens allmänna förvaltning
- Ålands museum
- Ålands hälso- och sjukvård
- Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet

Även Ålands handikappförbund rf har en viktig uppgift.

Ålands funktionshinderspolitik bygger på många olika material

Då landskapsregeringen utarbetade det nya funktionshinderspolitiska programmet, använde den många olika material som hjälp.

Landskapsregeringen använder bland annat de här materialen:

- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland
- Utvärderingen av landskapsregeringens föregående åtgärdsprogram
- Ålands handikappförbunds utlåtande om åtgärdsprogrammet
- EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning
- andra styrdokument och rapporter.

Dessutom gjorde landskapsregeringen en gruppintervju med Ålands handikappförbund och dess medlemsföreningar.

Rådet för personer med funktionsnedsättning deltog också i arbetet.

Slutligen skickades åtgärdsprogrammet till Ålands handikappförbund för kommentarer.

**Landskapsregeringen vill
att det här programmet
ska vara tydligt och enkelt att läsa**

Åtgärdsprogrammet har utarbetats i enlighet med landskapsregeringens grafiska manual.

Texten, färgerna och ombrytningen har använts på ett särskilt sätt för att uppnå god läsbarhet och tydlighet för läsaren.

Bildikoner har försetts med förklaringar.

4. Fokus- och temaområden, mål och åtgärder 2022–2025

Landskapsregeringens funktionshinderspolitiska åtgärdsprogram 2022–2025 omfattar fem fokusområden.

Fokusområdena har sammanlagt 29 temaområden.

Temaområdena innehåller sammanlagt 58 åtgärder.

Fokusområde 4.1. Arbete, sysselsättning och ekonomiska levnadsvillkor

Temaområden

4.1.1. Ekonomiska levnadsvillkor och sysselsättning

4.1.2. Finansieringsmöjligheter för ökad inkludering på arbetsmarknaden och sysselsättning

4.1.3. Stödåtgärder för arbete, sysselsättning och arbetsverksamhet

4.1.4. Tillgänglighet inom arbetsmarknadsservicen

4.1.5. Arbetsplatshandledare

Fokusområde 4.2. Tillgänglighet och digitalisering

Temaområden

4.2.1. Tillgängliga produkter och tjänster

4.2.2. Digitala hjälpmedel

4.2.3. Utveckling av telekommunikation vid Ålands hälso- och sjukvård

4.2.4. Digitalisering av hälso- och sjukvårdstjänster

4.2.5. Tillgänglig digital information

Fokusområde 4.3. Tillgängliga miljöer

Temaområden

4.3.1. Tillgängliga färjor, hamnar och färjfasten

4.3.2. Tillgänglighet i offentliga byggnader och miljöer

4.3.3. Omskytning vid Ålands hälso- och sjukvård, sjukhusområde

4.3.4. Tillgänglig kollektivtrafik

4.3.5. Tillgänglighet till Ålands museums samlingar och verksamhet

Fokusområde 4.4. Utbildning och kompetensutveckling

Temaområden

4.4.1. Studievägar och utbildningsutbud

4.4.2. Fortbildning i våld mot personer med funktionsnedsättning

4.4.3. Kunskaper om situationen för personer med funktionsnedsättning

4.4.4. Jämställdhetsintegrering

4.4.5. Barn, elever och studerande som erhåller olika typer av stöd

4.4.6. Internationellt och nationellt samarbete

Fokusområde 4.5. Utveckling av service, tjänster och stödfunktioner

Temaområden

4.5.1. Samordning av hjälpmedel, hjälpmedelstjänster och välfärdsteknik

4.5.2. Särskild service, tjänster och avgifter inom socialvården

4.5.3. Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och vård vid beroende av rusmedel

4.5.4. Integration och funktionsnedsättning

4.5.5. Medicinsk rehabilitering

4.5.6. Självbestämmanderätt

4.5.7. Lättillgänglig information om stöd vid våld i nära relation

4.5.8. Äldre personer med funktionsnedsättning

Fokusområde 4.1: Arbete, sysselsättning och ekonomi

Det här fokusområdet har fem temaområden och sexton åtgärder.

Temaområde 4.1.1 Ekonomi och arbete

Personer med funktionsnedsättning har svårare att hitta jobb än andra människor.

Därför är det svårare för dem att klara sig ekonomiskt.

Det är viktigt att undersöka vilka möjligheter alla som bor på Åland har att hitta jobb.

När människor har jobb, kan de delta i samhället, tjäna sitt uppehälle och få social trygghet.

Åland ska vidta åtgärder för att minska de ekonomiska skillnaderna mellan personer med funktionsnedsättning och andra människor.

Mål:

Att fler personer med funktionsnedsättning får jobb och bättre ekonomi.

Åtgärder:

1. Åland genomför projektet "Sysselsättning för alla".

Målet med projektet är att undersöka:

- vem som inte lyckas få jobb
- av vilken anledning de inte lyckas få jobb
- på vilket sätt man kan hjälpa dem att få jobb.

Målet är också att göra det lättare för människor att få jobb.

Projektet pågår ett år från början av år 2022 till början av år 2023.

2. Åland undersöker hur personer med funktionsnedsättning har det ekonomiskt.

3. I Finland arbetar man för att förbättra systemet för social trygghet. Åland följer med detta arbete.

Temaområde 4.1.2 Möjligheter att finansiera åtgärder som gör det lättare för människor att komma in på arbetsmarknaden och hitta jobb

Coronapandemin ökade arbetslösheten på Åland.

Arbetslösheten har aldrig tidigare varit så hög som under coronapandemin.

På grund av det blev livet ännu svårare för människor som hade det svårt sedan tidigare.

EU vill att medlemsländerna gör det lättare för alla människor att få jobb.

Därför beviljar EU pengar till detta arbete.

Landskapsregeringen vill att pengar ansöks för att förbättra tjänsterna för arbetslösa och andra personer som är utanför arbetsmarknaden.

Pengar kan även ges för att ge utbildning till olika grupper av människor som har det svårt.

Sådana grupper är personer med funktionsnedsättning, män med låg utbildning och människor som nyss flyttat till Åland.

Mål:

- minska arbetslösheten
- minska risken för utslagning
- öka möjligheterna att få jobb
- göra det lättare att få utbildning
- förbättra människornas kunskaper om datorer, smarttelefoner och internet
- skapa nya utbildningar
- förbättra människornas yrkeskunskaper

Åtgärd:

1. Det är möjligt att ansöka om pengar från landskapsregeringen och EU för att.

- skapa bra och hållbara arbetsplatser
- erbjuda jobb åt fler personer med funktionsnedsättning
- minska skillnaderna i möjligheterna att få jobb mellan personer med och utan funktionsnedsättning
- förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få yrkesutbildning på olika sätt

Temaområde 4.1.3 Åtgärder för att stöda arbete och arbetsverksamhet

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) kan göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att få arbete eller behålla sitt arbete.

AMS kan till exempel bevilja stöd till en arbetsgivare, så att arbetsgivaren kan anställa en person med funktionsnedsättning.

Det kan ändå hända att en person med funktionsnedsättning inte lyckas hitta ett jobb genom AMS.

Då kan Kommunernas socialtjänst (KST) ordna verksamhet i sysselsättningssyfte eller arbetsverksamhet.

AMS och KST måste samarbeta för att det här ska lyckas.

Mål:

Att hitta fler jobb som passar personer med funktionsnedsättning.

Ett annat mål är att göra det enklare att gå från AMS tjänster till de tjänster som KST ordnar.

Åtgärder:

1. Informera arbetsgivarna om:

- vilket stöd de kan få
- hur de ska göra arbetsplatserna trygga och lämpliga för personer med funktionsnedsättning

2. Informera om möjligheterna att anställa personer med funktionsnedsättning.

3. Göra samarbetet mellan AMS och KST bättre.

Temaområde 4.1.4 Tillgänglighet inom arbetsmarknadsservicen

Arbetsmarknadsservice är tjänster för personer som söker jobb.

Enligt lagen ska arbetsmarknadsservicen vara opartisk och jämlik.

Alla ska alltså få arbetsmarknadsservice på samma sätt.

Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet (AMS) vill öka den fysiska tillgängligheten i sina lokaler. Det betyder att det ska vara lätt för alla att komma till AMS lokaler.

AMS vill också utbilda sina anställda, så att de kan ge personer med funktionsnedsättning god service.

Mål:

Göra det lättare för människor att komma in på AMS lokaler.

Göra det lättare att använda AMS tjänster.

Öka personalens kunskaper om funktionsnedsättning.

Åtgärder:

1. Utbilda personalen om funktionsnedsättning.
2. Utveckla lokalerna så att de alltid är bra för personer med funktionsnedsättning.
3. Se till att personer som inte kan ta sig till AMS lokaler också kan använda tjänsterna.
4. Göra alla webbplatser, dokument och appar så tillgängliga som möjligt.
5. Utbilda personalen att ge information som är lätt att förstå.
6. Producera informationsfilmer med både text och ljud.

Temaområde 4.1.5 Arbetsplatshandledare

En arbetsplatshandledare hjälper studerande som gör praktik eller perioder av lärande i arbete på arbetsplatser.

Det är viktigt att öka arbetsplatshandledarnas kunnande. Då kan de bättre handleda studerande med särskilda behov på arbetsplatserna.

Mål:

Ge arbetsplatshandledare mer utbildning så att de kan hjälpa studerande med särskilda behov på arbetsplatserna.

Åtgärd:

1. Erbjud utbildning till arbetsplatshandledare.

Fokusområde 4.2 Tillgänglighet och digitalisering

Det här fokusområdet har fem temaområden och sex åtgärder.

Tillgänglighet betyder till exempel att produkter och tjänster blir lättare att nå och använda.

Digitalisering betyder att man tar fram nya tjänster som ska användas med digital utrustning, det vill säga digitala hjälpmedel.

Digitala hjälpmedel är elektroniska utrustningar som använder datateknik för att spara, behandla, skicka och ta emot information. Exempel på digitala hjälpmedel är datorer, pekdatorer och smarttelefoner.

Temaområde 4.2.1 Tillgängliga produkter och tjänster

När produkter och tjänster är tillgängliga är det lättare för människor att delta i samhället.

Då är det också lättare för personer med funktionsnedsättning att klara sig på egen hand.

EU kräver att myndigheter och företag gör vissa produkter och tjänster tillgängliga.

En orsak till detta är att EU vill göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att klara sig på egen hand.

En annan orsak är att EU vill att företagen ska erbjuda fler tillgängliga produkter och tjänster.

Sådana produkter och tjänster är till exempel:

- datorer och deras operativsystem
- utrustning som används för att lyssna på inspelningar
- utrustning som används för att läsa e-böcker

- programvaror för e-böcker
- webbplatser
- mobilapplikationer
- elektroniska tjänster
- reseinformation
- banktjänster
- webbutiker
- samtal till nödnumret 112

Mål:

Göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att använda produkter och tjänster på samma sätt som alla andra.

Åtgärd:

1. Åland stiftar sådana lagar att det är möjligt att uppnå målet.

Temaområde 4.2.2 Digitala hjälpmedel

Digitala hjälpmedel är elektroniska utrustningar som använder datateknik för att spara, behandla, skicka och ta emot information. Exempel på digitala hjälpmedel är datorer, pektdatorer och smarttelefoner.

Digitala hjälpmedel har blivit allt vanligare.

De måste göras mer tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Personer med funktionsnedsättning kan också behöva utbildning och en handledare för att lära sig använda digitala hjälpmedel.

Mål:

Öka kunskaperna om digitala hjälpmedel hos personer med funktionsnedsättning.

Hjälpa personer med funktionsnedsättning att lära sig att använda digitala hjälpmedel.

Åtgärder:

1. Ge utbildning om digitala hjälpmedel.
2. Utbilda digitala handledare för personer med funktionsnedsättning

Temaområde 4.2.3 Utveckling av telekommunikation vid Ålands hälso- och sjukvård ÅHS

Telekommunikation är kommunikation som sker med teknisk utrustning. Exempel på sådana hjälpmedel är telefon, pekdator och dator.

Personer med funktionsnedsättning ska kunna kommunicera med ÅHS på samma sätt som alla andra.

För att det ska vara möjligt måste tekniken för kommunikation vid ÅHS förbättras.

Mål:

Personer med funktionsnedsättning ska kunna kommunicera med ÅHS på samma villkor som alla andra.

Åtgärder:

1. Teknik införs så att till exempel döva, personer med hörselnedsättning och personer med synnedsättning ska kunna kommunicera med ÅHS.

Temaområde 4.2.4 Digitalisering av hälso- och sjukvårdstjänster

Det är nödvändigt att digitalisera tjänster för att göra det lättare att nå och använda tjänsterna.

Men digitalisering kan också orsaka problem. Ett exempel på det är att tjänsterna kan bli väldigt svåra att använda.

Mål:

Göra digitala tjänster inom hälso- och sjukvården lättare att nå och använda, särskilt för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

1. Åland utvecklar en strategi för digitalisering av hälso- och sjukvårdstjänsterna.

Temaområde 4.2.5 Tillgänglig digital information

Digital information är information som ges i digitala tjänster och används med digitala hjälpmedel.

Ålands landskapsregering ska kunna ge olika slag av information till medborgarna på Åland.

Då kan medborgarna vara delaktiga i samhället på Åland.

Den här informationen är allt oftare digital.

Digital information ska alltid vara tillgänglig.

Det betyder att informationen alltid ska vara lätt att nå och använda.

Därför ska Ålands landskapsregering och de övriga myndigheterna sköta om att deras information alltid är tillgänglig.

Mål:

Alla som bor på Åland ska ha möjlighet att använda landskapsregeringens webbplats på lika villkor.

Åtgärder:

1. Landskapsregeringen sköter om sin webbplats så att den alltid är tillgänglig.

Fokusområde 4.3. Tillgängliga miljöer

Det här fokusområdet har fem temaområden och femton åtgärder.

Temaområde 4.3.1 Tillgängliga färjor, hamnar och färjfasten

Landskapet Åland äger färjor som transporterar människor och bilar till olika ställen i landskapet.

Färjor har gjorts tillgängliga år 2019.

Bland annat följande förbättringar har gjorts:

- nya, bättre informationsskyltar har införts
- passagerarna informeras med högtalarutrop när färjan kommer till kaj
- hissar och salongsdörrar kan öppnas med knapptryckning

Nu testar landskapsregeringen ett digitalt informationssystem på färjorna.

Systemet ger information med högtalare och informationsskärmar om:

- störningar i trafiken
- när färjorna åker
- när färjorna kommer fram

Under de senaste åren har landskapsregeringen också skaffat nya digitala informationstavlor till hamnar.

Förbättringar behövs ännu i bland annat:

- trafiksäkerheten
- väntstugor
- toaletter
- busshållplatser

Mål:

Alla landskapsregeringens fartyg uppfyller kraven på tillgänglighet.

Tänker på tillgängligheten när nya hamnar och terminaler planeras eller renoveras.

Renovera en hamn per år.

Göra det lättare för personer med funktionsnedsättning att stiga av och ombord färjorna.

Anpassa väntstugor, toaletter och busshållplatser vid ändhamnar så att de lämpar sig för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärder:

1. Sköta om att alla fartyg uppfyller kraven på tillgänglighet.
2. Planera och bygga nya hamnar och terminaler och renovera gamla hamnar och terminaler så att de uppfyller kraven på tillgänglighet.
3. Göra det lättare att stiga ombord på och av färjan i hamnar och färjfasten.
Förbättra väntstugor och toaletter som behöver det mest.

Utföra sådana här åtgärder i 1–2 hamnar varje år.

Temaområde 4.3.2 Tillgänglighet i offentliga byggnader och miljöer

Tillgängligheten behöver förbättras i allt byggande på Åland.

Enligt planerna ska en uppdatering av Ålands byggbestämmelser börja år 2022.

Ålands plan- och bygglag behöver också förnyas.

Landskapsregeringen har tagit reda på vilka nya anvisningar som behövs.

Detta arbete fortsätter.

Landskapsregeringen har också utrett vad det betyder att "enkelt avhjälpna hinder ska avlägsnas" i offentliga byggnader och på allmänna områden.

År 2019 uppdaterade landskapsregeringen reglerna för stöd som betalas för att öka tillgängligheten i bostäder.

Nu finns det stöd för att:

- bygga hissar
- åtgärda tillgänglighetsbrister.

Det finns också stöd som gör det möjligt för människor att reparera sin egen bostad. De kan till exempel installera en trapphiss i sin bostad.

Målet är att den som får stödet ska kunna bo kvar i sin egen bostad.

Alla de här stöden måste utvecklas hela tiden, så att de fungerar allt bättre.

Just nu arbetar landskapsregeringen på en strategi för hållbart byggande på Åland.

Strategin gäller både byggandet av nya hus och renoveringen av äldre hus.

Tillgänglighet är en viktig del i strategin.

Mål:

Utveckla lagstiftningen och stöden för att förbättra tillgängligheten av hus, torg, parker och andra liknande ställen på Åland.

Förbättra tillgängligheten av både nya och gamla hus på Åland.

Åtgärder:

1. Tänka särskilt på tillgänglighet då Ålands byggbestämmelser uppdateras.
2. Tänka särskilt på tillgänglighet då Ålands plan- och bygglag förnyas.
3. Fortsätta att utreda på vilket sätt lagstiftningen ska tolkas.

4. Utveckla de stöd som finns.
5. Ha tillgänglighet som en viktig punkt i strategin för hållbart byggande på Åland.

Temaområde 4.3.3 Omskyltning vid Ålands hälso- och sjukvård ÅHS sjukhusområde

Det behövs nya skyltar
inne och utomhus
på ÅHS sjukhusområde.

ÅHS har undersökt
hur många nya skyltar som behövs.
ÅHS har också undersökt
hurdana skyltarna ska vara.

ÅHS skrev under ett avtal med
en skyltleverantör i Sverige år 2019.
Skyltleverantören kunde inte leverera skyltarna
på grund av coronapandemin.

Nu är det viktigt att skynda på,
så att ÅHS arbete med skyltarna inte går förlorat.

Mål:

Förnya skyltningen inomhus och utomhus
på ÅHS sjukhusområde
för att göra det lättare
för alla besökare att hitta fram.

Åtgärd:

1. De nya skyltarna ska installeras år 2022,
genast när coronarestriktionerna tagits bort.

Temaområde 4.3.4 Tillgänglig kollektivtrafik

Åland har en plan för hur tillgängligheten ska ordnas inom den kollektiva trafiken på Åland.

Planen gäller perioden från år 2022 till 2023.

I planen står vilka krav en tillgänglighetsanpassad buss, hållplats och bytespunkt ska uppfylla.

En ny plan måste göras upp för tidsperioden som börjar år 2024.

Ålands landskapsregering har köpt de tjänster för kollektivtrafiken som behövs åren 2022 och 2023.

För kollektivtrafiken gäller, att

- Alla bussar inom tätortstrafiken är tillgängliga.
- Alla bussar inom landsortstrafiken har informationssystem som har både ljud och text.
- Bussar med rullstolslift kan beställas på förhand.
- Bussarna inom landsortstrafiken har normalgolv.
- Chaufförerna ska veta hur de ska bemöta passagerare som har funktionsnedsättning.

Ålands landskapsregering har byggt två eller tre nya busshållplatser varje år.

Mellan tre och sex gamla busshållplatser har reparerats varje år.

Mål:

Att göra kollektivtrafiken mer lockande att använda på kort och lång sikt.

Erbjuda alla passagerare med funktionsnedsättning möjlighet att resa tryggare, bekvämare och säkrare.

Införa tillgängliga bussar inom kollektivtrafiken.

Förbättra tillgängligheten av hållplatser och bytespunkter.

Åtgärder:

1. Utarbeta en plan för kollektivtrafiken för perioden som börjar år 2024.

I planen ska finnas uppdaterade mål för tillgängligheten inom kollektivtrafiken.

2. Landskapsregeringen ställer nya krav på företagen när den upphandlar tjänster för kollektivtrafiken.

Dessa krav ska bygga på

Buss Nordic-rekommendationerna:

- bussens högtalare ska höras på alla platser i bussen
- högtalarna ska ha ett tydligt ljud
- informationsskärmarna ska vara ljusa och lättare att läsa
- informationsskärmarna ska ha en klar röst som meddelar den nästa hållplatsen
- bussarna ska ha större digitala skyltar för linjenummer fram och på höger sida
- det ska tydligt stå framme på bussen vart bussen är på väg
- det ska finnas första hjälpen-utrustning i bussen
- alla chaufförer ska vara utbildade så att de vet hur de ska bemöta och hjälpa passagerare med funktionsnedsättning.

Bussarna ska också ha:

- normalgolv
- plats så att passagerare kan ta med resväskor, lätt frakt, barnvagnar, rollatorer och cyklar
- markering på trösklar och trappsteg
- plats för rullstol inne i bussen
- plats för rullstol i bussens bagageutrymme
- sittplatser markerade för personer med nedsatt rörlighet
- en plats bakom föraren för person med synnedsättning som reser med ledarhund
- yttre belysning som belyser området innanför och utanför utgångsdörrarna

Bussbolaget ska dessutom ha minst en buss som har rullstolslift.

3. Gå igenom alla busshållplatsers utformning och utrustning år 2022.

Informationen läggs ut på en digital karta.

Den digitala kartan publiceras så att alla kan använda den.

4. Bygga nya busshållplatser
och bygga om gamla busshållplatser
längs vägar som landskapsregeringen
har ansvaret för.

Varje år ska mellan 2 och 4 busshållplatser
anpassas för personer med funktionsnedsättning.

Temaområde 4.3.5 Tillgänglighet till Ålands museums samlingar och verksamhet

I dag kan endast få människor
besöka Ålands museums samlingar.
Det beror på att museiföremålen förvaras
i speciella förpackningar,
och i rum som är särskilt byggda för dem.
En annan orsak är att föremålen
måste hanteras väldigt varsamt.
Föremålen kan vara stora och tunga.
Rummen är dessutom svåra att nå.

Därför publicerade Ålands museum en ny webbplats år 2021.

Adressen till webbplatsen är www.museum.ax.

På webbplatsen kan Ålands museum
visa föremål från sina samlingar utan begränsningar.

På webbplatsen finns information om:

- föremål som finns i samlingarna
- öppettider och biljettpriser
- aktuella utställningar
- aktiviteter på museet

Webbplatsens design, färger och typsnitt är tillgängliga.

Vid planeringen av webbplatsen
har det varit viktigast att göra den välfungerande.

Talande webb finns på alla undersidor på webbplatsen.

När webbplatsen publicerades fanns det tillgänglighetsbeskrivningar
för två museer på den.

De här museerna är Ålands kulturhistoriska museum
och Ålands konstmuseum.

Genom webbplatsen är det lätt att få kontakt
med museets personal.

På webbplatsen finns nu sex olika samlingar:

- etnologi
- arkeologi
- textil
- bild och ljud
- konst
- konsthantverk och design

I de här samlingarna kan museet presentera hur många föremål som helst.

Museet kan också lägga till filmer och ljudfiler till samlingarna.

Webbplatsen måste utvärderas.

Det gäller att ta reda på om besökare har hittat webbplatsen.

Det är också viktigt att ta reda på om museet kunnat hålla webbplatsen intressant och aktuell.

Mål:

Göra Ålands museums samlingar och verksamhet lättare att nå och använda.

Utveckla Ålands museums webbplats www.museum.ax.

Målet är att webbplatsen gör det lättare för alla som är intresserade av museet att nå det. Samtidigt kan människor också besöka museet.

Åtgärder:

1. Ålands museum presenterar fler föremål på webbplatsen www.museum.ax.

2. Webbplatsen utvärderas efter att den använts i ett års tid. Det kommer att hända år 2023.

Fokusområde 4.4. Utbildning och kompetensutveckling

Det här fokusområdet har sex temaområden och tolv åtgärder.

Temaområde 4.4.1 Studievägar och utbildningsutbud

Inom utbildningen behövs mer möjligheter för studerande att själva välja hur de vill studera.

Därför måste landskapsregeringen undersöka vilken utbildning det finns för unga och vuxna med funktionsnedsättning på Åland. Behovet av utbildning ska också kartläggas.

Mål:

Större flexibilitet inom utbildningen för studerande med särskilda behov. Fler möjligheter att välja utbildning för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärder:

1. Ändra landskapslagen om gymnasieutbildning.
2. Utredda vilken utbildning unga och vuxna med funktionsnedsättning behöver och vilken utbildning som nu finns att få för dem.

Temaområde 4.4.2 Fortbildning i våld mot personer med funktionsnedsättning

Det finns grupper av människor som oftare utsätts för våld.

Det är ofta någon som de här människorna känner som uppför sig våldsamt mot dem.

Våldet kan vara psykiskt, fysiskt eller sexuellt.

De här grupperna utsätts ofta för våld:

- hbtqi-personer
- kvinnor
- kvinnor med funktionsnedsättning
- kvinnor som missbrukar alkohol eller narkotika
- kvinnor som jobbar som prostituerade
- personer som har utländsk bakgrund.

Kvinnor med funktionsnedsättning råkar oftare ut för våld än andra kvinnor.

Därför måste alla människor bli mer medvetna om att kvinnor och flickor oftare har en risk att utsättas för våld än andra personer.

Mål:

Öka kunskaperna hos människor, så att de kan se när personer med funktionsnedsättning utsätts för våld, och så att de kan förhindra att det händer.

Åtgärd:

1. Ge utbildning till personer som arbetar inom:

- socialvården
- hälso- och sjukvården
- polisen.

Utbildningen ska handla om hur man bemöter människor som har större risk att råka ut för våld.

Temaområde 4.4.3 Kunskaper om situationen för personer med funktionsnedsättning

Det behövs mer kunskaper om FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Det gäller särskilt inom barnomsorgen och skolan.

Därför behöver lärare få mer utbildning om

- särskilda behov
- inkludering
- stöd för lärande och utbildning
- stöd som ges inom barnomsorgen
- ökad förståelse, stöd och bemötande som gäller personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Mål:

Öka kunskaperna inom barnomsorgen och grundskolan om FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Öka kunskaperna så att lärare

- kan hantera särbehov
- göra det lättare för alla barn, elever och studerande att få vara med i gemenskapen.

Öka förståelsen och förbättra bemötandet av personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar inom barnomsorgen, grundskolan och gymnasiet.

Åtgärder:

1. Utbilda personer som arbetar inom barnomsorgen och grundskolan om FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

2. Utbilda lärare i alla skolor att hantera olika särbehov och göra det lättare för barn, elever och studerande att få vara med i gemenskapen.

3. Utarbeta instruktioner om det stöd för lärande och utbildning som bestäms i lag.

4. Göra insatser för barn, elever och studerande som har olika neuropsykiatriska funktionsvariationer.

Temaområde 4.4.4 Jämställdhetsintegrering

Det är nödvändigt att ta bort skillnader mellan flickor och pojkar samt kvinnor och män som har funktionsnedsättning.

Det kallas jämställdhetsintegrering.

Det är viktigt med jämställdhetsintegrering i frågor som gäller människornas:

- privata ekonomi
- psykiska hälsa
- risk för att råka ut för trakasserier
- risk för att råka ut för våld.

Personer som jobbar hos myndigheter ska få utbildning i jämställdhetsintegrering.

Mål:

Arbeta för ökad jämställdhet mellan personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

1. Ge utbildning i jämställdhetsintegrering till personer som möter personer med funktionsnedsättning i sitt arbete.

Temaområde 4.4.5 Barn, elever och studerande som erhåller olika typer av stöd

Det är viktigt att ta reda på vilka barn, elever och studerande som får olika stöd.

Det är också viktigt att ta reda på vilka stöd de får.

Mål:

Bättre kunskaper om barn, elever och studerande som får olika typer av stöd.

Åtgärd:

1. Utveckla ett sätt att mäta hur många barn, elever och studerande som får olika typer av stöd.

Temaområde 4.4.6 Internationellt och nationellt samarbete

Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder

Åland är med i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder.

Finland, Sverige, Norge, Danmark och Island är med i samarbetet. Färöarna och Grönland deltar också.

Rådet består av sexton experter. De stöder och ger information till alla i Nordiska rådet i ärenden som gäller personer med funktionsnedsättning.

Rådet arbetar för de nordiska ländernas gemensamma värderingar för demokratin, rättsstaten och jämlikheten.

Avsikten är att det nordiska samarbetet gör det lättare för personer med funktionsnedsättning att delta i samhället.

Delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Delegationen arbetar för personer med funktionsnedsättning överallt i Finland.

Åland har en specialsakkunnig som deltar i delegationens arbete.

Delegationens uppgift är att arbeta för att FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning genomförs i Finland.

I delegationen finns representanter för

- personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga
- ministerier
- arbetsmarknadsorganisationer

Samt även för:

- funktionshindersorganisationer
- Människorättscentret
- Helsingfors universitet
- Institutet för hälsa och välfärd
- Finlands kommunförbund
- Ålands landskapsregering
- Sametinget

Rådet för personer med funktionsnedsättning

Ålands landskapsregering har bildat Rådet för personer med funktionsnedsättning.

Rådet arbetar för att personer med funktionsnedsättning får möjlighet att delta i och påverka frågor som är viktiga för dem.

Frågor som är viktiga för personer med funktionsnedsättning är bland annat:

- välfärd
- hälsa
- delaktighet
- livsmiljö
- boende
- rörlighet
- dagliga sysslor
- service.

Kunskap och erfarenhet av personer med funktionsnedsättning som använt olika tjänster ska tas tillvara.

Den här informationen används för att utveckla tjänsterna för personer med funktionsnedsättning.

Mål:

Samarbete i Finland och med andra länder för att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

1. Vara med i Rådet för nordiskt samarbete om funktionshinder.
2. Vara med i Delegationen för rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
3. Hjälpa till med verksamheten i Rådet för personer med funktionsnedsättning.

Fokusområde 4.5 Utveckling av service, tjänster och stödfunktioner

Det här fokusområdet har åtta temaområden och 11 åtgärder.

Temaområde 4.5.1 Samordning av hjälpmedel, hjälpmedelstjänster och välfärdsteknik

Inom omsorgen och vården används alltmer ny teknik.

Sådan teknik är till exempel

- utrustning
- programvaror
- hjälpmedel av olika slag.

Välfärdsteknik är digital teknik som kan öka användarens trygghet och delaktighet och hjälper användaren att klara sig på egen hand.

När sådan teknik används är det viktigt att tänka på helheten. All teknik och alla arbetsmetoder ska passa ihop och fungera tillsammans.

Det är Ålands hälso- och sjukvård ÅHS som ansvarar för största delen av alla hjälpmedel.

Socialvården på Åland tillhandahåller hjälpmedel.

Det betyder att det finns hjälpmedel, hjälpmedelstjänster och välfärdsteknik att få på olika ställen på Åland.

Mål:

Se till att alla hjälpmedel, hjälpmedelstjänster och all välfärdsteknik finns att få på ett och samma ställe.

Åtgärd:

1. Ta reda på om det är möjligt att ordna så att alla hjälpmedel och hjälpmedelstjänster och all välfärdsteknik finns att få på ett och samma ställe på Åland.

Temaområde 4.5.2 Särskild service, tjänster och avgifter inom socialvården

I dagens läge är det svårt för personer med funktionsnedsättning att få service inom socialvården på lika villkor.

Det beror på brister i lagstiftningen.

Handikappservicelagen och specialomsorgslagen ger personer med funktionsnedsättning rätt till tjänster av olika slag.

Målet med dessa lagar är att personer med funktionsnedsättning ska kunna klara sig på egen hand och delta i samhället.

Lagarna om klientavgifter bestämmer i sin tur de avgifter som personer ska betala, när de använder tjänster som ges enligt handikappservicelagen och specialomsorgslagen.

De här tjänsterna och avgifterna kan vara olika beroende på vilken funktionsnedsättning eller diagnos personen har.

De här skillnaderna betyder att alla personer med funktionsnedsättning inte behandlas på samma sätt.

Lagarna fungerar på olika sätt

Handikappservicelagen har fungerat bäst för att hjälpa vuxna personer med funktionsnedsättning.

Barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har haft svårt att få service.

Specialomsorgslagen har däremot delvis behandlat barn med intellektuell funktionsnedsättning bättre än andra barn med funktionsnedsättning.

Och när det finns för lite service för alla som skulle behöva det, kan det hända att familjer som har ett barn med funktionsnedsättning måste bli klienter hos barnskyddet. Det kan hända även om familjerna inte behöver åtgärder inom barnskyddet, utan någon annan service.

Mål:

Förbättra tillgången till service på lika villkor.

Införa enhetliga avgifter inom socialvården för personer med funktionsnedsättning.

Förbättra tillgången till särskild service för barn med funktionsnedsättning.

Åtgärd:

1. Utarbeta en ny funktionshinderslag.
Ändra andra lagar, till exempel klientavgiftslagen.

Temaområde 4.5.3 Personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och vård vid beroende av rusmedel

Många personer som har neuropsykiatrisk funktionsnedsättning är samtidigt beroende av alkohol eller droger.

De här personerna behöver vård för att de ska kunna bli av med sitt beroende.

Vården måste också göras effektivare.

De lagar som bestämmer om vården av personer som är beroende av alkohol eller droger är föråldrade.

Därför måste de ändras.

Både Åland och Finland bestämmer om dessa lagar.

Mål:

Ta reda på vilka bestämmelser om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som behövs i lagarna om vård för personer som är beroende av alkohol eller droger.

Åtgärd:

1. Ta reda på hur neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ska beaktas i lagstiftningen om vård till personer som är beroende av alkohol eller droger.

Temaområde 4.5.4 Integration och funktionsnedsättning

Invandrare är personer som flyttar till Åland från utlandet.

Integration betyder att invandrarna ges möjligheter att bo på Åland och i Finland och att delta i samhället.

Personer som invandrat till Åland eller Finland från utlandet sägs ha invandrarbakgrund.

Det är viktigt att informera alla som har invandrabakgrund om de rättigheter som personer med funktionsnedsättning har i Finland och på Åland.

Landskapsregeringen har ett informationskontor för inflyttade.

Det heter Kompassen.

Kompassen har webbsidan kompassen.ax.

På webbsidan finns information om vart man kan vända sig i olika frågor.

Det finns ett behov av att samla in och ge mer information om rättigheter för personer med invandrabakgrund och funktionsnedsättning.

Mål:

Öka informationen om rättigheter för personer med invandrabakgrund och funktionsnedsättning.

Åtgärd:

1. Utarbeta en handbok om rättigheter för personer med invandrabakgrund och funktionsnedsättning.
2. Ordna en utbildning om tillgänglighet på Åland för personer som informerar om samhälle och hälsa.
3. Göra en kort informationsfilm om rättigheter för personer med invandrabakgrund och funktionsnedsättning.
4. Ge information på landskapsregeringens webbplats regeringen.ax och kompassen.ax om rättigheter för personer med invandrabakgrund och funktionsnedsättning.

Temaområde 4.5.5 Medicinsk rehabilitering

Ålands hälso- och sjukvård ÅHS
ordnar medicinsk rehabilitering för patienter.

Reglerna för medicinsk reglering
behöver förnyas.

Patienternas rättigheter
måste göras tydligare i reglerna.

Det är också viktigt att göra arbetsfördelningen
mellan ÅHS och Folkpensionsanstalten FPA tydligare.

Dessutom förbereder Finland
en stor förändring av rehabiliteringen.

Mål:

Förnya reglerna för medicinsk rehabilitering.
Göra patientens rättigheter
och fördelningen av ansvaret
mellan ÅHS och FPA tydligare.

Åtgärd:

1. Utse en arbetsgrupp som klargör
fördelningen av ansvaret som gäller
medicinsk rehabilitering.

Temaområde 4.5.6 Självbestämmanderätt

Självbestämmanderätt betyder
att en person har rätt att själv bestämma
om ärenden som gäller hen själv.

Människor deltar oftast av egen vilja
i åtgärder inom socialvården
eller hälso- och sjukvården.

Ibland är det ändå nödvändigt att begränsa
klientens eller patientens självbestämmanderätt.

Det görs för att skydda personens
eller andra personers
hälsa eller säkerhet.

Just nu pågår ett arbete för att förändra lagstiftningen.

Målet är att det finns täckande bestämmelser i lagstiftningen om klienternas och patienternas självbestämmanderätt.

I lagen ska också finnas bestämmelser om rätten att begränsa självbestämmanderätten.

Både Åland och Finland bestämmer om den här lagstiftningen.

Lagstiftningen måste ändras så att klienternas delaktighet, rättigheter och självbestämmanderätt kan förverkligas bättre än i dag.

Ändringarna i lagarna kommer att göras stegvis.

Orsaken till det är att det behövs så många och stora ändringar.

Mål:

Förstärka och genomföra självbestämmanderätten inom socialvården och hälso- och sjukvården.

Öka klienternas och patienternas delaktighet.

Minska användningen av begränsningsåtgärder.

Åtgärd:

1. Göra ändringar i lagstiftningen som stärker klienternas och patienternas självbestämmanderätt.

Temaområde 4.5.7 Lättillgänglig information om stöd vid våld i nära relation

Våld i nära relation betyder att en person utsätts för våld av en närstående person.

En närstående person kan vara en familjemedlem, en sambo eller ett syskon.

Personer som utsätts för våld i nära relation behöver information om det stöd som de kan få.

Informationen handlar bland annat om

- servicetelefoner
- skyddshem
- var man får hjälp
- vad personer som hör till särskilt utsatta grupper ska göra om de utsätts för våld.

Den här informationen ska vara lätt att hitta och lätt att ta del av.

Mål:

Utarbeta information för särskilt utsatta grupper om våld i nära relation.

Åtgärd:

1. Se till att viktig information om våld i nära relation når alla som behöver den.

Informationen ska passa olika grupper.

Den ska vara lätt att begripa och den ska finnas också i punktskrift och ljudformat.

Temaområde 4.5.8 Äldre personer med funktionsnedsättning

Befolkningen på Åland åldras, och det ställs allt större krav på landskapets ekonomi. Samtidigt är det svårt att få personal till många branscher.

Därför måste landskapet Åland långsiktigt planera hur frågor som gäller äldre personer med funktionsnedsättning ska skötas.

Åland behöver till exempel förebyggande åtgärder som vidtas tidigare än i dag, en välfungerande vård och omsorg och boende som lämpar sig för äldre.

Det finns en fara för att äldre personer med funktionsnedsättning råkar ut för diskriminering både på grund av deras ålder och deras funktionsnedsättning.

Mål:

Äldre personer med funktionsnedsättning beaktas i landskapsregeringens planer och åtgärder som gäller särskilt äldre personer.

Åtgärd:

1. Landskapsregeringen börjar jobba med planering som gäller äldre personer med funktionsnedsättning.

5. Slutord

Landskapsregeringens funktionshinderspolitiska åtgärdsprogram heter Ett tillgängligt Åland.

I åtgärdsprogrammet anges hur FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska genomföras på Åland åren 2022–2025.

Landskapsregeringen kommer att bedöma hur programmet har genomförts.

